

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Νατάσα Μερκούρη

Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα (Theatre in Education Projects-TiE)

Ηνωμένο Βασίλειο

Τα θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα είναι ο «χώρος» όπου συναντιούνται το θέατρο και η παιδαγωγική. Ξεκίνησαν στη Μεγάλη Βρετανία τη δεκαετία του '60 και από τότε, όπου έχουν υλοποιηθεί, βρίσκονται σε συνεχή διάλογο και αλληλεπίδραση με τη σύγχρονή τους κοινωνική πραγματικότητα. Βασίζονται στο ερευνητικό και διαδραστικό θέατρο, στο θέατρο του καταπιεσμένου του Augusto Boal, στο πολιτικό θέατρο του Berthold Brecht, στις θεωρίες της Παιδαγωγικής των Piaget, Vygotsky, Bruner, Dewey κ.α. και στο εκπαιδευτικό δράμα (Drama in Education).

Η θεατροπαιδαγωγική ομάδα, που απαρτίζεται από θεατροπαιδαγωγούς και ηθοποιούς, επεξεργάζεται, σε συνεργασία με τον εκπαιδευτικό της τάξης σε περίπτωση που το πρόγραμμα υλοποιείται σε σχολείο, προβλήματα που απαντούν στην εκάστοτε μικρή ή μεγαλύτερη κοινότητα, μέσα και έξω από το σχολείο, για παράδειγμα, η χρήση ουσιών, η ετερότητα, ο κοινωνικός αποκλεισμός κ.α.

Ένα Θ.Π. χωρίζεται σε τρεις φάσεις. Στην πρώτη φάση, η ομάδα ερευνά το προς επεξεργασία θέμα, συλλέγει πληροφορίες, γράφει ένα σύντομο θεατρικό έργο, σκιαγραφεί τους χαρακτήρες και ετοιμάζει μια σύντομης διάρκειας απλή παράσταση, η οποία μπορεί να παρουσιαστεί οπουδήποτε. Το «πακέτο εξερεύνησης» (compound stimulus), που δίνεται σε μικρό σε αριθμό κοινό, περιέχει τα μικροαντικείμενα εκείνα που θα εξάψουν το ενδιαφέρον του και θα το βοηθήσουν να ανασυνθέσει την ιστορία που τα συνδέει μεταξύ τους. Κατά τη διάρκεια της διερεύνησης πιθανών ιστοριών που κρύβει το «πακέτο», το κοινό, με τη βοήθεια των θεατροπαιδαγωγών και μέσα από θεατρικές ασκήσεις, αυτοσχεδιάζει. Στο τέλος της α' φάσης, οι επιμέρους ομάδες παρουσιάζουν τα συ-

---

Η Νατάσα Μερκούρη είναι φιλόλογος

μπεράσματα της σύντομης έρευνάς τους στους άλλους με τη μορφή σύντομων δρώμενων.

Στη δεύτερη φάση, η ομάδα παρουσιάζει την παράσταση και την ιστορία που κρυβόταν στο «πακέτο εξερεύνησης». Στο τέλος όμως, το κοινό έχει όμως την επιλογή να επέμβει. Με τη βοήθεια διάφορων θεατρικών τεχνικών, μπορεί να συζητήσει με τους ηθοποιούς (εκτός ρόλου) για τις αιτίες που προκάλεσαν το πρόβλημα ή να «ανακρίνει» τους χαρακτήρες του έργου. Η παράσταση επαναλαμβάνεται και το κοινό τη σταματά και την οδηγεί σε διαφορετική, θετική έκβαση, σε λύση ρεαλιστική και αποδεκτή από την κοινότητα.

Στην τρίτη φάση γίνεται ο αναστοχασμός. Το κοινό επανέρχεται στην ιστορία που είδε αλλά και τροποποίησε, προσπαθεί να εμβαθύνει ακόμα περισσότερο ή να επεκτείνει την ιστορία, να αποβάλει πιθανή συναισθηματική φόρτιση που του δημιούργησε η συμμετοχή του στα δρώμενα, να κάνει κριτική της παράστασης, να ξεκινήσει συζήτηση με αφορμή όσα διαδραματίστηκαν, με αφορμή π.χ. ένα σκηνικό αντικείμενο να γράψει ένα κείμενο κ.α.

Τα Θ.Π. βρίσκουν ιδιαίτερη απήχηση τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως εναλλακτικός τρόπος βιωματικής και πολύπλευρης μάθησης με το θέατρο να γίνεται μέσο κοινωνικής παρέμβασης. Έρευνες τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα έχουν αποδείξει ότι η αλληλεπιδραστική τους φύση βοηθά αποτελεσματικά στην ανάπτυξη της φαντασίας και της δημιουργικότητας, στην καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας και της επικοινωνίας, στην ευελιξία και την ετοιμότητα στη λήψη αποφάσεων για θέματα ατομικά και συλλογικά.

Στην Ελλάδα, θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα έχουν υλοποιηθεί στην Αττική, τη Χίο, τη Θεσσαλονίκη και τη Ροδόπη.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι

www.teachernet.gov.uk/teachingandlearning/library/theatreineducation
www.theatroedu.gr (Προγράμματα/Δράσεις)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Jackson T. (1993) (ed.), *Learning through Theatre*, Routledge, London
Σέξτου Π. (2005), *Θεατροπαιδαγωγικά προγράμματα στο σχολείο*, Μεταίχιμο, Αθήνα
Somers J. (1996) (ed.), *Drama and Theatre in Education: Contemporary research*, Captus Press Inc., Canada

Partenariat: μια πρόταση για το μάθημα της θεατρικής αγωγής

Γαλλία

Το Partenariat, σύμφωνα με την ANRAT,¹ είναι η επίσημη και θεσμοθετημένη συνεργασία ανάμεσα σε έναν καλλιτέχνη και έναν εκπαιδευτικό στο πλαίσιο του σχολείου, με στόχο την από κοινού διδασκαλία του μαθήματος της θεατρικής αγωγής. Τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού θεσμοθέτησαν το Partenariat το 1980 και από τότε εφαρμόζεται υποχρεωτικά στο πλαίσιο του γαλλικού Αναλυτικού Προγράμματος για το συγκεκριμένο μάθημα μέχρι σήμερα.

Το μάθημα περιλαμβάνει θεατρικό εργαστήριο με συγκεκριμένο θέμα, ανταλλαγή ιδεών ανάμεσα στα μέλη της ομάδας, υλοποίηση και παρουσίαση σε κοινό σε συμβατικό ή μη συμβατικό θεατρικό χώρο, π.χ. θέατρο, μουσείο, κέντρο Τεχνών κ.λπ. Η διδασκαλία γίνεται στο πλαίσιο του ωρολόγιου προγράμματος κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Παράλληλα, παρέχεται στους διδάσκοντες επιστημονική υποστήριξη με σεμινάρια επιμόρφωσης, καθώς και εκπαιδευτικό υλικό.

Το Partenariat προβλέπει τη συνεργασία δύο επαγγελματιών με διαφορετικές σπουδές και, κατά συνέπεια, σκεπτικό. Ο εκπαιδευτικός που θα επιλέξει να διδάξει το μάθημα της θεατρικής αγωγής και θα έχει το γενικό συντονισμό του προγράμματος, εκτός από τις απαιτούμενες γνώσεις Παιδαγωγικής, θα πρέπει να έχει και γνώσεις θεάτρου. Από την άλλη πλευρά, ο καλλιτέχνης οφείλει να λαμβάνει υπόψη του αφενός πως δεν απευθύνεται σε επαγγελματίες ηθοποιούς, αφετέρου πως το ζητούμενο δεν είναι μία άρτια, επαγγελματική παράσταση. Ο καθένας, λοιπόν, καταθέτει στη διαδικασία τις εξειδικευμένες του επιστημονικές και καλλιτεχνικές γνώσεις και εμπειρία στο πλαίσιο των διαφόρων δραστηριοτήτων.

Το πρόγραμμα, σύμφωνα με τις κατά καιρούς επίσης θεσμοθετημένες αξιολογήσεις, επιτυγχάνει τους στόχους του: ανάπτυξη της δημιουργικότητας, ενίσχυση της ελεύθερης έκφρασης, καλλιέργεια του συλλογικού πνεύματος. Επίσης, οι μαθητές εμπιθούν στην καλλιτεχνική δημιουργία και ασχούνται στην παρουσίαση της δουλειάς τους σε κοινό.

Παρ' όλες τις αναμφισβήτητα θετικές της πλευρές, η εφαρμογή του Partenariat προκαλεί συχνά έντονο προβληματισμό. Τα όρια ανάμεσα στις αρμοδιότητες του εκπαιδευτικού και σε αυτές του καλλιτέχνη δεν είναι πάντα ευδιάκριτα. Γιατί δεν εφαρμόζεται θεσμοθετημένα σε άλλες μορφές τέχνης, όπως ο χορός ή η ζωγραφική. Τελικά, αποτελεί προτεραιότητα η διαμόρφωση επαρκώς καταρτισμένων θεατών ή προέχει ο παιδαγωγικός προσανατολισμός; Στην εφαρμογή της, η θεατρική αγωγή διδάσκεται με στόχο αποκλειστικά την καλλιτεχνική εκπαίδευση των μαθητών ή την προετοιμασία των μελλοντικών πολιτών με καλλιέργεια και όραμα

1. Η ANRAT (Association nationale de Recherche et d'Action théâtrale) είναι η επίσημη επιστημονική ένωση για την έρευνα και τη θεατρική πράξη στην εκπαίδευση στη Γαλλία.

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ανθρωπιστικό; Όπως σε κάθε πρόγραμμα που αξιολογείται σε σταθερή βάση, έτσι και στο Partenariat οι στόχοι γίνονται αντικείμενο επαναδιαπραγμάτευσης ανάλογα με τις δυσκολίες στην εφαρμογή, τις απαιτήσεις όλων των συμβαλλόμενων μερών και τις συνθήκες –κοινωνικές και οικονομικές– μέσα στις οποίες αυτό υλοποιείται.

Θερμές ευχαριστίες στον Steven Clark, μέλος του διοικητικού συμβουλίου της ANRAT, και στην Christiane Page, καθηγήτρια Θεατρικών Σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Rennes 2, για τις επισημάνσεις τους.

Χρήσιμοι σύνδεσμοι

www.anrat.asso.fr (Théâtre/Éducation – Définitions - Questions) όπου θα βρείτε άλλους χρήσιμους συνδέσμους

www.education.gouv.fr/cid49902/partenaires-artistiques-et-culturels.html (Dans les écoles, collèges, lycées)

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bulletins de l'ANRAT, *Education artistique : le partenariat*, n° 11, Septembre 2006 (les artistes), n°14, Juillet 2007 (les enseignants), n°15, Janvier 2008 (les ressources culturelles)

Page Chr. (2009), *Pratiques théâtrales dans l'éducation en France au XXe siècle : aliénation ou émancipation?*, Préface de Chantal Meyer Plantureux, Presses universitaires d'Artois, Cedex